



Uudenmaan liitto
Nylands förbund



Uusimaa-ohjelman 2026–2029 työohjelma ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Uudenmaan liiton julkaisu B 64 - 2025

Uusimaa-ohjelman 2026–2029 työohjelma ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Uudenmaan liiton julkaisu B 64 - 2025
ISBN 978-952-448-612-5
ISSN 2341-8893

Julkaisija: Uudenmaan liitto

Helsinki 2025

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

Sisällys

Kuvailulehti	4
1. Lähtökohdat	5
2. Vuorovaikutus, osallistuminen ja viestintä	8
3. Toteutus ja seuranta	9
4. Vaikutusten arviointi	10
5. Aikataulu ja valmistelun organisointi.....	11

Kuvailulehti

Julkaisun nimi

Uusimaa-ohjelman 2026–2029 työohjelma ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Julkaisija

Uudenmaan liitto

Tekijä

Uudenmaan liitto

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero

Uudenmaan liiton julkaisuja B 64

Julkaisu-aika

2/2025

ISBN

978-952-448-612-5

ISSN

2341-8893

Kieli

suomi

Sivuja

13

Tiivistelmä

Uusimaa-ohjelman 2026–2029 työohjelma ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma kuvaa maakuntaohjelman laatimisen prosessin, osallistumisen mahdollisuudet sekä arvioinnin menettelyn. Uusimaa-ohjelma määrittää Uudenmaan kehittämisen tavoitteet ja menestymisen edellytykset vuosille 2026–2029 sekä pitkän aikavälin suuntaviivat. Ohjelman valmistelusta vastaa Uudenmaan liitto, ja se laaditaan yhteistyössä Uudenmaan keskeisten kehittämistoimijoiden kanssa.

Ohjelma pohjautuu aluekehittämislakiin sekä Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan linjauksiin. Valmistelussa huomioidaan käynnissä olevat ja tuoreet hallinnolliset uudistukset sekä mm. väestönkehityksen muutokset, ilmastonmuutos ja teknologian kehitys, sekä globaalien poliittisten valtasuhteiden muutokset. Ohjelman valmistelua on pohjustettu mm. vieraillemalla kaikissa Uudenmaan kunnissa, nykyisen maakuntaohjelman vertaisarvioinnilla ja laatimalla pitkän aikavälin kehityskulkuja kuvaava skenaariotyö.

Ohjelman valmisteluun voi osallistua työpajoissa, keskustelutilaisuuksissa ja lausuntokierroksilla. Myös Uudenmaan liiton verkkosivuilla on mahdollisuus antaa palautetta ja ideoita. Ohjelman toteuttaminen tapahtuu mm. hankkeiden kautta, ja tärkeimpiä rahoituslähteitä ovat EU:n rahoitusohjelmat. Tavoitteiden toteutumista seurataan määrällisten ja laadullisten indikaattoreiden avulla.

Ohjelmalle tehdään SOVA-lain mukainen vaikutusten arviointi huomioiden ohjelman ympäristövaikutukset sekä tasa-arvolain mukainen sukupuolivaikutusten arviointi. Ohjelmaa valmistele Uudenmaan liiton asiantuntijoista koostuva työryhmä. Työtä ohjaa ohjausryhmä, johon kuuluu Uudenmaan liiton ja Uudenmaan ELY-keskuksen johtoa. Valmistelua tehdään vuonna 2025 samanaikaisesti vaihemaakuntakaavan valmistelun kanssa. Tavoitteena on viedä ohjelma maakuntavaltuuston hyväksyttäväksi joulukuussa 2025.

Asiasanat

Maakuntaohjelma, Uusimaa-ohjelma, aluekehittäminen, Uusimaa

Huomautuksia

Julkaisu löytyy myös ruotsiksi.

Publikation finns också på svenska.



1. Lähtökohdat

Maakuntaohjelma eli Uusimaa-ohjelma määrittää Uudenmaan kehittämisen suunnan neljäksi vuodeksi. Se kuvaa maakuntamme mahdollisuudet ja menestymisen edellytykset. Uusimaa-ohjelmaa toteutetaan yhteistyössä maakuntamme kehittämistoimijoiden; kuntien, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten, toisen asteen ammatillisen koulutuksen, järjestöjen ja yhdistysten kanssa. On tärkeää, että ohjelmaa toteuttavat toimijat ovat mukana myös ohjelman tavoitteiden määrittelyssä ja siksi tässä työohjelmassa kuvataan ohjelman prosessi, aikataulu ja mahdollisuudet osallistua ohjelman sisällön rakentamiseen.

Maakuntaohjelman valmistelusta vastaa aluekehitysviranomaisena Uudenmaan liitto.

Maakuntaohjelma tehdään noudattaen lakia alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta. Ohjelman laadinnassa huomioidaan myös työ- ja elinkeinoministeriön ohje maakuntaohjelmien laadinnasta, vuosittaiset maakunnan ja valtionhallinnon välillä käytävät alueiden kehittämisen keskustelut sekä Valtioneuvoston aluekehittämiss päätös.

Valtioneuvoston aluekehittämisspätöksen 2024–2027 painopisteet ovat:

- Kestävä elinvoima ja investoinnit
- Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt
- Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto

Lisäksi kokonaisturvallisuus, kansainvälisyys sekä aluelähtöisyys ovat kaikkia painopisteitä poikkileikkaavia näkökulmia. Näiden kansallisten painopisteiden ja näkökulmien toteuttaminen Uudellamaalla on Uusimaa-ohjelman keskeinen lähtökohta.

Ympäröivä maailma muodostaa Uusimaa-ohjelman viitekehysten. Otamme ohjelmassa huomioon niin erilaiset muutosvoimat kuin suunnitelmat ja strategiatkin yleismaailmalliselta tasolta Euroopan Unionin tasolle, kansalliselle, maakunnalliselle ja kuntatasolle saakka.

Suomessa on toteutettu ja toteutumassa isoja hallinnollisia uudistuksia, kuten sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen siirtymien kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueiden vastuulle, työllisyys- ja elinkeinopalveluiden siirtyminen valtiolta kunnille ja tulossa oleva elinvoimakusten ja lupavirastojen perustaminen. Uusimaa-ohjelman valmistelussa huomioidaan yhteys uusiin hyvinvointialueisiin sekä tuleviin työllisyysalueisiin. Yhteistyö Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa, joka muodostaa jatkossa Uudenmaan elinvoimakuksen, on jatkuvaa ja Uudenmaan ELY-keskuksen edustus on mukana myös ohjelman valmistelun ohjausryhmässä.

Suunnitelmien ja strategioiden osalta huomioon otetaan ennen kaikkea seuraavat asiakirjat:

- YK:n taso: kestävän kehityksen tavoitteet
- EU-taso: alue- ja rakennepoliittikka
- Kansallinen taso: laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan toimeenpanosta,

SOVA-laki, kaupunki-, maaseutu- ja saaristopoliittikan linjaukset ja ohjelmatyö sekä valtion ja kaupunkien sopimusyhteistyö

- Maakunta- ja ylimaakunnallinen taso: Etelä-Suomen visio, Uudenmaan maakuntakaavat, liikennejärjestelmäsuunnitelma, Uudenmaan älykkään erikoistumisen strategia, Hiilineutraali Uusimaa -tiekartta, Uudenmaan EU-tasoisien TKI-toiminnan tiekartta, Työllisyyden tiekartta, Uudenmaan ruokajärjestelmävisio sekä Uudenmaan alueellinen ilmatoriskitarkastelu ja ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma.
- Kuntataso: kuntien strategiat

Tuleva Uusimaa-ohjelma 2026–2029 on jatkoa Uusimaa-ohjelma 2022–2025:lle. Uutta ohjelmaa ei rakenneta täysin tyhjästä, vaan se nojautuu edellisen ohjelman hyväksi havaituille rakenteille ja tavoitteille. Ohjelman sisältö on kuitenkin mietittävä huolellisesti uudelleen, koska toimintaympäristömme on muuttunut neljässä vuodessa huomattavasti, mm. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on nostanut kokonaisturvallisuuden merkitystä Suomessakin, Suomi on liittynyt Naton jäseneksi, talous on taantunut ja luontokato noussut yhä suuremmaksi huoleksi ilmastonmuutoksen rinnalla.

Keskeisiä meihin uusimaalaisiin vaikuttavia muutosvoimia ja ilmiöitä ovat ennen kaikkea ilmastonmuutos ja luontokato, väestönmuutokset (maahanmuutto, väestön ikääntyminen, syntyvyyden lasku ja väestön keskittyminen), teknologian kehitys ja tekoäly ja näihin kaikkiin liittyvä eriarvoistuminen. Syntyvyys laskee tasaisesti ja väestönkasvu perustuu entistä voimakkaammin kasvavaan maahanmuuttoon, joka keskittyy vahvasti pääkaupunkiseudulle ja muihin kasvukeskuksiin. Väestönkehitys lisää alueellista eriytymistä myös Uudenmaan sisällä, kun osa kunnista kasvun sijaan kutistuu.

Nämä kaikki muutosvoimat haastavat pohtimaan maakunnan kehittämisen suuntaviivoja uudella tavalla. Muutosvoimia pohditaan tarkemmin maaliskuun alussa 2025 valmistuvassa, Pohjois-Pohjanmaan kanssa yhdessä tehtävässä skenaariotyössä, jossa hahmotetaan Suomen ja Uudenmaan tulevaisuuden mahdollisuuksia vuoteen 2050 saakka. Skenaarioiden muodostamisen lisäksi työssä tutkitaan, minkälaisia varautumistarpeita erilaiset muutosvoimat aiheuttavat ja minkälaisia asioita meidän tulee huomioida lyhyemmän aikavälin suunnittelussa, kun katsotaan pidemmälle tulevaisuuteen. Nämä varautumistarpeet huomioidaan Uusimaa-ohjelmassa.

Muut edeltävät prosessit ja yhteydessä olevat asiat:

- Olemme pyrkineet katsomaan kauemmas tulevaisuuteen ja tiedostamaan pidemmän aikavälin muutostekijöitä ja kehityskulkuja skenaariotyön lisäksi myös väestö- ja työpaikkaprojektiotyössä. Työ on vielä kesken ja kuten skenaariotyön, myös projektiotyön tarkoituksena on paitsi auttaa varautumaan tulevaisuuteen, niin myös ohjaamaan kehitystä haluttuun suuntaan ja hallitsemaan nykyisyyttä.
- Keväällä ja syksyllä 2024 toteutettu kuntakierros, jonka aikana Uudenmaan liiton asiantuntijat vierailivat jokaisessa Uudenmaan 26 kunnassa ja tapasivat kuntien virkamiesjohtoa ja elinkeinojen kehittäjiä. Tapaamisissa saimme arvokasta tietoa kunnille tärkeistä ja ajankohtaisista asioista sekä toiveista Uudenmaan liitolle ja tulevaan maakuntaohjelmaan sisällytettävistä teemoista.
- [Reilusti eteenpäin -blogisarja](#) Uudenmaan liiton verkkosivuilla, jossa seitsemän eri alojen asiantuntijaa on esittänyt näkemyksensä Uudenmaan tulevaisuudesta tietystä näkökulmasta, mm. nuorten lukutaidon tai maahanmuuton kannalta. Blogisarjasta olemme saaneet pohdittavaa sille, mihin suuntaan Uudenmaan kehitys voi kulkea ja miltä tulevaisuus saattaisi näyttää.

[Uusimaa-ohjelma 2022–2025:stä on tehty arviointi](#), joka toteutettiin vertaisarviointina yhdessä Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen ja Varsinais-Suomen kanssa. Ohjelman keskeisinä ansioina pidettiin visuaalista ja kielellistä selkeyttä, loogista rakennetta ja etenemistä sekä ihmisläheistä otetta. Uusimaa-ohjelman toimeenpano on edennyt hyvin, ohjelman toteutuksessa on tuotu yhteen eri tahoja ja edistetty yhteistyötä. Uudenmaan vahva kansainvälinen asema näkyy mm. hankkeissa ja edunvalvonnassa.

Arvioinnista saadun palautteen mukaan Uudellamaalla on kehitettävää erityisesti seuraavissa asioissa:

- Älykkään erikoistumisen kärjet ovat laajoja, eivätkä välttämättä kaikilta osin juuri Uudenmaan erityisosaamiseen keskittyviä
- Maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen kytkentää tulee vahvistaa
- Ohjelman toimenpiteet ovat hyvin yleisellä tasolla, voisi pyrkiä konkretisoimaan ja löytämään toimenpiteitä toteuttavat tahot
- Maakuntaohjelman yhteys aluesuunnitteluun ja maakuntakaavaan tulisi tuoda paremmin esiin

Näihin tunnistettuihin kehittämisen paikkoihin kiinnitetään erityistä huomiota uuden ohjelman valmistelussa. Lisäksi suunnitteilla on tekeillä olevan Uusimaa-ohjelman luonnoksen kansainvälinen arviointi syksyllä 2025 Interreg Europe -rahoitusohjelman ja toiseksi Tukholman läänin aluekehittämisviranomaisten toimesta.

Uusimaa-ohjelma sisältää vision kehittämislle, strategiset painopisteet ja tavoitteet. Uudellamaalla on tällä hetkellä maakuntaohjelman lisäksi erillinen tutkimus- ja innovaatiotoimintaa ohjaava älykkään erikoistumisen strategia. Tämä strategia uudistetaan ja kirjoitetaan osaksi tulevaa maakuntaohjelmaa ja erillisestä strategiasta luovutaan.



2. Vuorovaikutus, osallistuminen ja viestintä

Uusimaa-ohjelma on Uudenmaan kehittämisen yhteinen työkalu, jossa linjataan, minkälaisiin asioihin kehittäminen seuraavan neljän vuoden aikana suunnataan, mitä pidetään tärkeänä ja mihin mahdollisuuksiin tartutaan. Ohjelman toteuttajia ovat pääasiassa muut uusimaalaiset toimijat kuin valmistelusta vetovastuussa oleva maakunnan liitto. Siksi on erittäin tärkeää, että nämä tulevat ohjelman toteuttajat osallistuvat myös sen tekemiseen. Ohjelman valmisteluun voi osallistua työpajoissa ja tilaisuuksissa, joissa ohjelman sisältöä pohditaan yhdessä. Työpaja-, keskustelu- ja kommentointitilaisuuksia järjestetään myös Uudenmaan liiton asiantuntijaryhmille. Lisäksi maakunnan yhteistyöryhmälle ja maakuntahallitukselle esitellään ohjelman valmistelun suuntaviivoja, alustavaa sisältöä

sekä luonnosta. Ohjelman luonnoksesta ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta järjestetään kaikille avoin lausuntokierros syksyllä 2025 ja saatu palaute huomioidaan ohjelman valmistelussa. Uudenmaan liiton verkkosivuilla voi antaa nimettömästi palautetta ja ideoita ohjelman valmisteluun vastaamalla Webropol-kyselyyn keväästä syksyyn 2025 saakka.

Ohjelman valmistelulle on tehty myös viestintäsuunnitelma, jota noudattamalla varmistetaan riittävä vuorovaikutus eri toimijoiden kanssa, ohjelman valmistelun näkyvyys ja tärkeistä työvaiheista tiedottaminen. Ohjelmatyöstä viestitään Uudenmaan liiton verkkosivuilla ja some-kanavissa.



3. Toteutus ja seuranta

Ohjelmaa toteuttavat Uudenmaan eri toimijat erityisesti hankkeiden kautta.

Hankerahoituksen osalta tärkeimpiä rahoitusohjelmia toimenpiteiden toteuttamiseen ovat olleet useat eri EU:n rahoitusohjelmat, kuten Horisontti Eurooppa, Interreg Central Baltic, Interreg Baltic Sea Region, Interreg Europe, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto+ (ESR+), Luova Eurooppa, Ympäristön ja ilmastotoimien ohjelma (Life) ja kansallinen Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman määräraha. EU:n seuraava ohjelmakausi alkaa vuonna 2028 ja alueiden kehittämisen näkökulmasta EU:sta tulevan rahoituksen merkitys kasvaa

kansallisen aluekehittämisrahoituksen vähenyessä. Tulevan ohjelmakauden rahoitusohjelmien linjaukset eivät ole vielä tiedossa. Komission esitys tulevasta monivuotisesta rahoituskehiksestä ja sen alla olevista rahoitusohjelmista on odotettavissa tulevan kesän ja alkusyksyn 2025 aikana. Tämänhetkisen tietojen valossa odotettavissa on suuria muutoksia ohjelmarakenteeseen.

Ohjelmalle määritellään indikaattorit, joiden kehitystä seuraamalla voidaan seurata ohjelman tavoitteiden toteutumista. Määrälliset ja laadulliset mittarit sekä muut seurannan välineet ja muodot määritellään tarkemmin ohjelman tavoitteiden tarkentuessa valmistelun aikana.



4. Vaikutusten arviointi

Uusimaa-ohjelmaa ohjaa ajatus kokonaiskestävyydestä. Huomioimme että suunnittelemamme kehitys on sekä taloudellisessa, sosiaalisessa että ekologisessa mielessä kestävä.

Maakuntaohjelmasta laaditaan SOVA-lain (laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista, 200/2005) maakuntaohjelmilta edellyttämä ympäristöarviointi. Uudenmaan liitto selvittää ja arvioi maakuntaohjelman todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset. Vaikutusten arvioinnissa selvitettäviä asioita ovat muun muassa vaikutukset ihmisiin, luontoon, rakennettuun ympäristöön, talouteen ja ilmastomuutokseen vastamiseen. Arvioinnin avulla pyritään varmistamaan

yhteensopivuus ohjelman ympäristötavoitteiden ja kestävä kehityksen periaatteiden kanssa. Ympäristövaikutusten lisäksi ohjelman valmistelussa huomioidaan myös sukupuolinäkökulma tasa-arvolain mukaisesti (609/1986). Vaikutusten arviointia tehdään koko ohjelman valmistelun ajan Uudenmaan liiton oma asiantuntijatyönä. Arviointi on ohjelman valmistelusta erillinen työ, ja arvioinnista vastaavat henkilöt eivät osallistu ohjelman valmisteluun.

Vaikutusten arvioinnista laaditaan ympäristöselostus, joka asetetaan nähtäville samanaikaisesti Uusimaa-ohjelman kanssa syksyllä 2025. Uudenmaan liitto järjestää keväällä ja syksyllä viranomaisneuvottelun viranomaisten kuulemiseksi.

5. Aikataulu ja valmistelun organisointi

Ohjelma valmistellaan vuoden 2025 aikana. Alla olevassa taulukossa on esitetty valmistelun päävaiheet ja käsitellyt maakuntahallituksessa ja maakunnan yhteistyöryhmässä.

Työvaiheet	2025												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Skenaariotyö	■	■											
Viestintä	■	■	■	■	■	■		■	■	■	■	■	■
Vaikutusten arviointi		■	■	■	■	■		■	■	■	■	■	■
Vuorovaikutus- ja osallistumistilaisuudet			■	■	■			■	■	■	■		
Työohjelma ja ohjelman kuuluttaminen		■											
Ohjelman teemat ja rakenne		■	■	■	■								
Ohjelman sisällön tarkentaminen								■	■	■			
Maakunnan yhteistyöryhmä ja -sihteeristö		■				■			■				
Nähtävillä olo ja lausunnot										■			
Maakuntahallitus		■							■		■		
Maakuntavaltuusto												■	

Taulukko 1. Uusimaa-ohjelman 2026–2029 ja vaikutusten arvioinnin alustava aikataulu

Tavoitteena on viedä Uusimaa-ohjelma 2026–2029 maakuntavaltuuston hyväksyttäväksi joulukuussa 2025.

Uuden vaihemaakuntakaavan valmistelua tehdään vuoden mittaan rinnakkain ohjelman valmistelun kanssa. Ohjelmaa ja kaavaa käsitellään samaan aikaan maakuntahallituksessa ja järjestetään mahdollisuuksien mukaan sidosryhmätilaisuuksia, joissa käsitellään molempia asiakirjoja.

Ohjelman kirjoittamisesta vastaa Uudenmaan liiton asiantuntijoista koostuva työryhmä ja lisäksi ympäristö- ja sukupuolivaikutusten arvioinnista vastaavat työryhmän ulkopuoliset henkilöt. Työryhmän lisäksi myös muut Uudenmaan liiton asiantuntijat osallistuvat ohjelman tekemiseen tarpeen mukaan.

Ohjelman tekoprosessia seuraa ja ohjaa Uusi-
maa-ohjelman sekä Innovatiivinen vihreä siirtymä
-vaihemaakuntakaavan yhteinen ohjausryhmä,
joka kokoontuu vuoden 2025 aikana neljä kertaa
ja johon kuuluu Uudenmaan liiton johdon lisäksi
kaksi Uudenmaan ELY-keskuksen edustajaa.

Yhteystiedot:

Rosa Tuomi,

erityisasiantuntija,

rosa.tuomi@uudenmaanliitto.fi

p. 050 5630 375

Venla Virkamäki,

Innovaatiopäällikkö,

venla.virkamaki@uudenmaanliitto.fi

p. 040 6194 133

Verkkosivut:

uudenmaanliitto.fi/uusimaa-ohjelma

Uudenmaan liitto, Esterinportti 2B,
00240 Helsinki

Uudenmaan liiton julkaisu B 64 - 2025

ISBN 978-952-448-612-5

ISSN 2341-8893

**Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council**

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi